

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
71-87/14
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

БЕОГРАДСКИ СЕНТАР
ЗА ЛЈУДСКА ПРАВА

дел. бр. 35709 датум: 03. 12. 2014.

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА ПРЕПОРУКА НПМ ЗА
УНАПРЕЂЕЊЕ ПОСТУПАЊА ПРЕМА НЕРЕГУЛАРНИМ
МИГРАНТИМА/ТРАЖИОЦИМА АЗИЛА У РЕПУБЛИЦИ
СРБИЈИ

Извештај о посети Полицијској управи у Нишу

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамо разговара са тим лицима, и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсманима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

Заштитник грађана и Покрајински заштитник грађана - омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ², којим је предвиђено је да ће Покрајински заштитник грађана - омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву³, Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Дијалог, Иницијативу за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUCOM), Међународну мрежу помоћи (IAN), Одбор за људска права - Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права - Ниш.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеној установи. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

У обављању послова Националног механизма за превенцију тортуре, Заштитник грађана је надлежним органима упутио препоруку бр. 75-6/14 од 10. 02. 2014. године. Наиме, испитујући законитост и правилност поступања, као и примену важећих стандарда према тражиоцима азила, односно нерегуларним мигрантима затеченим на територији Србије, НПМ је уочио да органи јавне власти нису установили системски приступ који омогућује ефикасно поступање у складу са важећим прописима и међународним стандардима у области азила и миграција.

¹ „Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и „Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 7/2011.

² Потписан 12. децембра 2011. године.

³ Објављен је 29. децембра 2011. године у „Службеном гласнику Републике Србије“.

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

ПОСЕЂЕНА ИНСТИТУЦИЈА	Полицијска управа у Нишу
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Праћење спровођења препорука НПМ за унапређење поступања према нерегуларним мигрантима/тражиоцима азила у Републици Србији (бр. препоруке: 75-6/14)
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана и удружење Београдски центар за људска права.
ВРСТА ПОСЕТЕ	Контролна посета
ДАТУМ ПОСЕТЕ	5. новембар 2014. године
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета је најављена телефонским путем.
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	Чланови тима: Јелена Самарџић, <i>Стручна служба Заштитника грађана</i> Милена Васић, <i>Београдски центар за људска права</i>

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Сви полицијски службеници у Полицијској управи у Нишу остварили су пуну сарадњу са тимом НПМ, пружили све тражене информације и омогућили несметан увид у тражену документацију.

ПОСТУПАЊЕ ПРЕМА НЕРЕГУЛАРНИМ МИГРАНТИМА И ТРАЖИОЦИМА АЗИЛА У ПУ НИШ

1.1. Лишавање слободе и идентификација нерегуларних миграната и тражиоца азила

У препоруци НПМ бр. 75-6/14 у погледу утврђивања идентитета странаца наведено је следеће: „Странца затеченог на територији Републике Србије без исправа подобних за доказивање идентитета, странца који је незаконито ушао на територију Републике Србије, као и сваког другог странца који нема доказ да на територији Републике Србије борави законито, полицијски службеници спровешће до најближе полицијске станице, где ће одмах приступити провери, односно утврђивању његовог идентитета претрести га ради проналажења личних исправа и докумената, као и обавити проверу и уношење података у прописане евиденције.”

Пракса ПУ Ниш је да се затечени странци (тражиоци азила и нерегуларни мигранти) лишавају слободе и спроводе у полицијску станицу где се дактилоскопирају, фотографишу, а њихови подаци се уносе у електронске базе АФИС и ОКС. У току 2014. године на територији ПУ Ниш, затечено је и лишено слободе 606 странаца.

Идентитет се утврђује и на основу упитника који постоји на арапском језику, а у који се уносе лични подаци затеченог странца. Уколико се ова лица нађу у већој групи, што је чешћи случај, идентитет се утврђује на основу изјаве лица о личним подацима (име, презиме, датум и место рођења, држављанство и слично) која се даје преко неког од странаца из групе који познаје енглески језик. Ипак, веродостојност датих изјава није могуће проверити. Уколико странац са собом поседује неку од исправа издатих у земљи порекла (пасош или личну карту), подаци из тих исправа се узимају као веродостојни и користе се у даљем поступању.

Као што је већ наведено, комуникација се углавном одвија на енглеском језику, јер, по речима полицијских службеника ПУ Ниш, ова лица често путују у групама, у којима увек неко лице говори енглески језик. ПУ Ниш нема финансијске могућности да ангажује преводице за језике попут арапског, фарсија и слично.

1.2. Поступање по утврђивању идентитета

Након утврђивања идентитета према странцима затеченим на територији ПУ Ниш пракса је различита је у зависности од тога да ли је затечено лице нерегуларни мигрант или тражилац азила. Када се каже тражилац азила, мисли се пре свега на лица која су затечена са потврдом о израженој намери да се тражи азил. Истиче се да није било случајева затицања лица са дозволом за одсуство из центра за азил.

Поступање према тражиоцима азила након идентификације је различито у зависности од тога да ли су изјавили намеру да траже азил пред полицијским службеницима ПУ Ниш, или су затечени са потврдом о израженој намери издатом раније у некој другој полицијској станици/управи. Уколико су изразили намеру пред полицијским службеницима ПУ Ниш, издаје им се потврда о израженој намери за тражење азила и упућују се у неки од најближих центара за азил, у зависности од тога који центар има упражњена места. Уколико је приликом прегледа лица код њега пронађена потврда о израженој намери за тражење азила, поступање је другачије у зависности од тога ког датума је потврда издата. Ако није протекао рок од 72 сата назначен у потврди, лице се упућује у неки од центара за азил (ова лица се не спроводе у станицу ради идентификације). Уколико је овај рок протекао, лице се спроводи у полицијску станицу ради идентификације и подноси се захтев за покретање прекршајног поступка, будући да се ово лице незаконито налази на територији Србије. НПМ тим сматра овакво поступање добром праксом, која би могла послужити као пример и осталим полицијским управама.

Против нерегуларних миграната се, након утврђивања идентитета, подноси захтев за покретање прекршајног поступка и они се, у најкраћем могућем року, спроводе дежурном

прекршајном судији. Током 2014. године до тренутка посете НПМ поднето је 400 захтева за покретање прекршајног поступка.

У току 2014. године до тренутка посете НПМ полицијски службеници ПУ Ниш издали су 221 потврду о израженој намери за тражење азила у Србији.

1.3. Остале мере које се предузимају према странцима

У разговору са НПМ тимом, полицијски службеници ПУ Ниш изјавили су да у сваком појединачном случају упућују депешу Упрви граничне полиције за смештај нерегуларног мигранта у Прихватилиште за странце и да, у зависности од одговора Управе граничне полиције, зависи и њихово поступање. Уколико добију сагласност за смештај нерегуларног мигранта у Прихватилиште за странце, они га спроводе у Прихватилиште, а уколико Управа граничне полиције није сагласна са смештајем у Прихватилиште за странце, лицу се уручује решење о отказу боравка са роком од три до пет дана за напуштање Србије. Увидом у поједине предмете, НПМ тим је установио да постоји документ о обраћању Управи граничне полиције и одговор Управе који се односи на сагласност за смештај у Прихватилиште. У току 2014. године два лица је упућено у Прихватилиште за странце.

Лицима која нису спроведена у Прихватилиште се решење о отказу боравка уручује или у полицијској станици, или у затвору, у зависности од тога да ли су у прекршајном поступку кажњени новчаном казном или казном затвора. Током 2014. године до тренутка посете НПМ донето је 374 решења о отказу боравка.

1.4. Сарадња са другим органима

У Полицијској управи Ниш, истичу изузетно добру сарадњу са центром за социјални рад. Увидом у предмете установљено је да, уколико се приликом утврђивања идентитета нерегуларног мигранта, испостави да се ради о малолетном лицу, обавезно се позива центар за социјални рад, који нерегуларном мигранту додељује привременог старатеља који га заступа у прекршајном поступку или у поступку тражења азила. Предмети који се односе на малолетнике садрже решење о додељивању привременог старатеља и ово НПМ тим такође истиче као пример добре праксе.

Полицијски службеници су често у свом раду сарађују и са локалним здравственим центром. Лекарски прегледи тражиоца азила и нерегуларних миграната врше се сваки пут када постоји видљива повреда лица, када лице тражи здравствену помоћ или када полицијски службеници процене да је она потребна. У разговору са полицијским службеницима, али и увидом у предмете, установљено је да не постоји службена белешка о извршеном лекарском прегледу, што, према мишљењу НПМ тима није добра пракса и сматрамо да би предмети требало да садрже службену белешку о лекарској интервенцији.